

Udział udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami w programach telewizyjnych w 2024 roku

Rolą telewizji oraz innych usług audiowizualnych jest powszechne dostarczanie informacji, udostępnianie dóbr kultury, edukacja oraz dostarczanie rozrywki. Do tych istotnych dóbr mają utrudniony dostęp osoby z niepełnosprawnościami wzroku lub słuchu. Aby wyrównywać ich możliwości do korzystania z funkcji, jakie pełnią usługi audiowizualne, polskie prawo nakłada na dostawców tychże usług obowiązek wprowadzenia odpowiednich udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami.

Nadawcy programów telewizyjnych zostali zobligowani do zapewniania dostępności audycji, tak aby co najmniej połowa kwartalnego czasu nadawania programu, z wyłączeniem reklam i telesprzedaży, posiadała udogodnienia. Przepisy niuansują jednak te obowiązki, biorąc pod uwagę możliwości nadawców oraz charakter, zasięg i sposób rozpowszechniania programu. Dla pewnych rodzajów programów dopuszczony jest niższy udział udogodnień, a część programów została wyłączona z tego obowiązku z uwagi na niski zasięg ludnościowy. Co istotne, nadawcy muszą zapewnić, aby informacje o charakterze nadzwyczajnym, w tym publiczne komunikaty i ogłoszenia o sytuacji klęski żywiołowej były rozpowszechniane wraz z udogodnieniami. Szczegółowe zapisy regulujące te kwestie są zawarte w ustawie o radiofonii i telewizji¹ oraz rozporządzeniu Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (KRRiT)². KRRiT sprawuje kontrolę realizacji przez nadawców telewizyjnych wspomnianych przepisów.

Udogodnienia w programach telewizyjnych w 2024 r. – wyniki kontroli

Kontrolę przeprowadzono na podstawie sprawozdań nadawców dot. stosowania udogodnień w 2024 r., które, zgodnie z przepisami przesłali do KRRiT do 31 marca 2025 r.

Do złożenia sprawozdań zobowiązani byli nadawcy 148 programów. W 135 programach (91,2%) zrealizowano obowiązek dot. udziału udogodnień, zaś w 12 (8,1%) stwierdzono naruszenia. Jeden nadawca nie przekazał sprawozdania w terminie.

Jak to zostało wspomniane na wstępie, rozporządzenie określa rodzaje programów i wymagany w nich minimalny udział udogodnień biorąc pod uwagę specyfikę programu. Określono w nim dwa rodzaje udogodnień – 1. audiodeskrypcję dla osób z niepełnosprawnościami wzroku oraz 2. napisy dla niesłyszących lub tłumaczenie na język migowy dla osób z niepełnosprawnościami słuchu, które powinny być realizowane w następujący sposób:

1. w programach **dla dzieci**: 20% audiodeskrypcji, 30% napisów dla niesłyszących lub tłumaczenia na język migowy;
2. w programach **muzycznych**: 0% audiodeskrypcji, 25% napisów dla niesłyszących lub tłumaczenia na język migowy;
3. w programach **informacyjnych**: 0% audiodeskrypcji, 25% napisów dla niesłyszących lub tłumaczenia na język migowy;

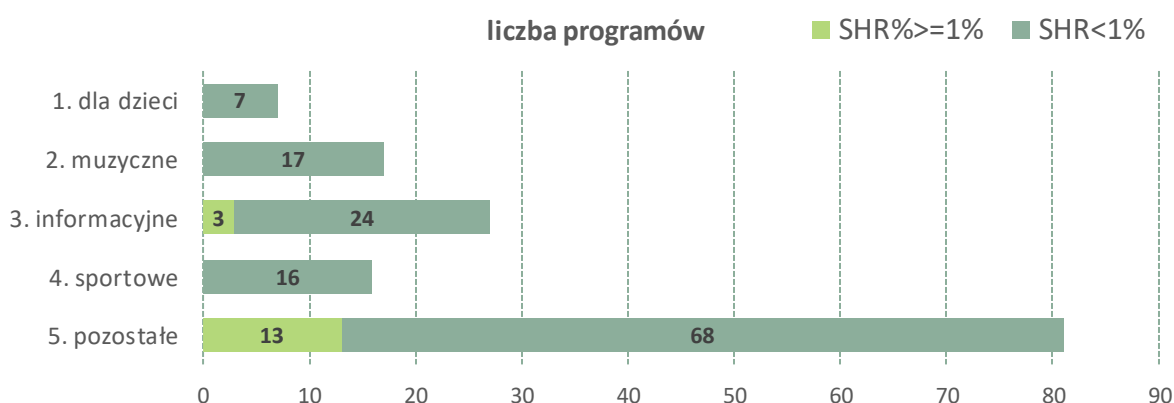
¹ Art. 18a ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1722).

² Rozporządzenie KRRiT z dnia 13 kwietnia 2022 r. w sprawie udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami w programach telewizyjnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 982), dalej jako: rozporządzenie.

4. w programach **sportowych**: 5% audiodeskrypcji, 20% napisów dla niesłyszących lub tłumaczenia na język migowy;
5. w **pozostałych** programach: 7% audiodeskrypcji, 43% napisów dla niesłyszących lub tłumaczenia na język migowy.

Ponadto, w programach innych niż wymienione w punktach 2-4, a których udział w widowni w roku poprzednim był mniejszy niż 1%, lub w których łączny czas nadawania reklamy i telesprzedaży nie przekracza połowy limitu ustawowego, wymagany minimalny udział każdego z rodzaju udogodnień został proporcjonalnie zmniejszony tak, aby łącznie zajęły one co najmniej 25% czasu nadawania z wyłączeniem reklam i telesprzedaży.

Poniższy wykres prezentuje jak kształtował się w 2024 rynek programów telewizyjnych zobowiązanych do wprowadzania udogodnień, pod względem charakteru programu oraz jego udziału w widowni.

Źródło: dane KRRiT

Podsumowując informacje ze sprawozdań:

Średni udział udogodnień w programach telewizyjnych w 2024 r. wyniósł **50,8%** czasu nadawania z wyłączeniem reklam i telesprzedaży. Przy czym udział udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami wzroku wyniósł 12,2% a dla osób z niepełnosprawnościami słuchu – 38,6%.

Dane te obejmują zarówno programy zobowiązane do zapewnienia 50% udogodnień (których było 16), jak i programy, dla których dopuszczono niższy udział udogodnień (w liczbie 132). Wynika z tego, że nadawcy z reguły starają się zapewnić dostępność swoich programów w większym stopniu, niż wymagają tego od nich przepisy prawa.

Poziom udogodnień w poszczególnych kategoriach programów telewizyjnych wymienionych w rozporządzeniu został zaprezentowany w poniższej tabeli.

programy	programy o udziale w widowni $\geq 1\%$			programy o udziale w widowni $< 1\%$		
	średni udział udogodnień [w nawiasie kwadratowym – wymagane minimum]			średni udział udogodnień [w nawiasie kwadratowym – wymagane minimum]		
	audio- deskrypcja	napisy i język migowy	udogodnienia razem	audio- deskrypcja	napisy i język migowy	udogodnienia razem
ogółem	16,57%	55,23%	71,80% [50%]	11,65%	36,54%	48,19% [25%]
dla dzieci	-	-	-	16,26% [10%]	33,16% [15%]	49,42% [25%]
informacyjne	0,00%	35,20% [25%]	35,20% [25%]	2,18%	28,90% [25%]	31,08% [25%]
muzyczne	-	-	-	0,00%	29,30% [25%]	29,30% [25%]
sportowe	- [5%]	- [20%]	- [25%]	16,43% [5%]	35,29% [20%]	51,72% [25%]
pozostałe	20,40% [7%]	59,85% [43%]	80,25% [50%]	16,38% [3,5%]	41,76% [21,5%]	58,14% [25%]

Zebrane dane wskazują, że we wszystkich przypadkach udział udogodnień był w 2024 r. wyższy niż minimum określone w regulacjach.

Bardzo istotnym i wysoce pozytywnym ze względu na zrównywanie szans osób z niepełnosprawnościami w dostępie do informacji i dóbr kultury jest fakt, że w programach najbardziej atrakcyjnych, których udział widowni przekracza 1%, udział udogodnień osiągnął średnio **71,8%** (w tym 55,2% zajęty audycje z napisami dla niesłyszących bądź tłumaczeniem na język migowy a 16,6% – audycje z audiodeskrypcją).

W 2024 r. w tej grupie programów znalazły się najpopularniejsze programy uniwersalne i filmowe: TVP 1, TVP 2, Polsat, TVN, TVN Siedem, TV 4, TV PULS, TTV, PULS 2, TVP Seriale, Polsat 2, Stopklatka i TV 6 oraz programy informacyjne: TVN 24, TVP INFO i Polsat News.

Cieszy również wysoki udział udogodnień programach dla dzieci. Mimo, że ze względu na dynamikę i specyfikę bajek dla dzieci, wprowadzenie udogodnień stanowi wyzwanie, było ich niemal dwukrotnie więcej niż minimum określone przepisami.

Naruszenia i kary

W stosunku do nadawców 12 programów, w których nie zapewniono dostępności audycji na minimalnym wymaganym poziomie KRRiT rozpoczęła postępowania administracyjne. Niewywiązanie się bowiem przez nadawców z tych obowiązków skutkuje nałożeniem przez Przewodniczącego KRRiT kary pieniężnej. Naruszenia dotyczyły: w jednym programie zbyt małego udziału audycji z audiodeskrypcją, w pozostałych jedenastu programach niewystarczającego udziału tłumaczenia na język migowy i napisów dla niesłyszących.

W 2024 r. prowadzone były analogiczne postępowania dotyczące naruszeń stwierdzonych w roku 2023. Zakończyły się one wydaniem 12 decyzji na łączną kwotę 53 100 zł. Zestawienie tych decyzji znajduje się w załączniku do niniejszego opracowania.

Raport przygotowały:

Anna Stremel – radca prawny w Departamencie Monitoringu

Monika Trochimczuk – naczelnik Wydziału Kontroli Koncesji i Sprawozdawczości Departamentu Monitoringu

Angelina Szczurowska – specjalista w Wydziale Kontroli Koncesji i Sprawozdawczości Departamentu Monitoringu